Arbeidsmarkt NOORD

CHANCEN GRENZELOZE
GRENZENLOS KANSEN

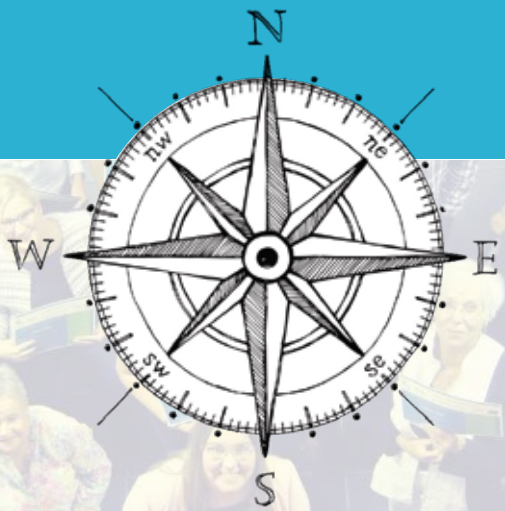

NAVIGATOR

VROEGE BUURTAAL!

Unterstützt durch / mede mogelijk gemaakt door:

INTERREG Deutschland Nederland

Europäische Union
Europese Unie

Niedersächsisches Ministerium für Bundes- und Europaangelegenheiten und Regionale Entwicklung

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

provincie Drenthe

provincie groningen

provinsje fryslân
provincie fryslân

EDR

www.deutschland-nederland.eu

Beste lezers,

Graag presenteren wij u de "Navigator Vroege Buurtaal!".

Deze Navigator is bedoeld als hulpmiddel bij het opzetten van een partnerschap tussen Nederlandse basisscholen en Duitse Grundschulen. Er worden tips gegeven hoe een schoolpartnerschap ontwikkeld kan worden en hoe de buurtaal in het basisonderwijs kan worden aangeboden.

Er zijn veel mogelijkheden en benaderingen voor grensoverschrijdende samenwerking tussen basisscholen en Grundschulen. Basisscholen stellen hun eigen activiteiten samen en ze bepalen in overleg met de partnerschool hoeveel tijd ze kunnen investeren. In de Navigator worden de ervaringen van de eerste 18 maanden van het project "Vroege Buurtaal" samengevat. De Navigator is een momentopname en kan daarom in de toekomst veranderen, waarbij mogelijkheden worden vernieuwd, nieuwe concepten ontstaan en verdere oplossingen worden gevonden voor obstakels.

Het eerste gedeelte van de Navigator is een overzicht van de opbouw en stappen tot een schoolpartnerschap. In het tweede gedeelte worden aanbevelingen gegeven voor een aanbod Duits op basisscholen. Als inleiding op het onderwerp leest u een bijdrage van Dr. Joana Duarte over meertaligheid bij basisschoolkinderen in grensregio's.

Wij wensen u veel leesplezier en kijken uit naar uw bijdragen en ideeën voor de toekomst.

Met vriendelijke groeten,

Lea Timmer en Peter Geerdink

PROJECT-MANAGEMENT "Vroege Buurtaal!"
PROJEKTMANAGEMENT „Frühe Nachbarsprache!"

lea.timmer@edr.eu
peter.geerdink@edr.eu

DE: Ems Dollart Region, Postfach 1202, 26828 Bunde, www.arbeitsmarkt-nord.eu

NL: Eems Dollard Regio, Postbus 43, 9693 ZG Bad Nieuweschans, www.arbeidsmarkt-noord.eu

Tel: (0031)-(0)597 20 60 18

Meertaligheid bij basisschoolkinderen in grensregio's

dr. Joana Duarte
Associate lector Meertaligheid (Drents en Duits)
NHL Stenden Hogeschool
joana.duarte@stenden.com

Meertaligheid bij jongere kinderen is in toenemende mate een maatschappelijk gegeven. Maar het is ook een integraal onderdeel van de gewone schoolloopbaan van elke leerling en om die reden een op de toekomstgerichte doelstelling. Terwijl in de jaren zestig twee- en meertaligheid nog werd gelijkgesteld met moreel verval, wordt nu erkend dat meertalige kinderen voordelen hebben ten opzichte van eentalig opgevoede kinderen (Stangl, 2019). Men is tot de conclusie gekomen dat mensen hun hele leven lang nieuwe talen kunnen leren en dat een vroege start grote voordelen kan opleveren. In het perspectief van de ontwikkelingspsychologie hangen er verschillende voordelen samen met vroeg investeren in meertaligheid:

- Kinderen onder de leeftijd van 4 verkeren in de optimale omstandigheden om twee of meer talen te leren;
- Kinderen die voor de puberteit twee talen leren, bouwen makkelijker een neuraal netwerk waarin ze een derde (vreemde) taal kunnen integreren;
- Een vroege start van meertaligheid heeft ook een positief effect op het vermogen om grammatica te leren;
- Meertaligen kunnen de aandacht beter op meerdere dingen tegelijk richten en bepaalde hersenactiviteiten onderdrukken;
- Meertalige mensen zijn cognitief flexibeler en creatiever (Onysko 2016);
- Kinderen die met twee talen geconfronteerd worden, moeten meer nadenken over taal, meer ordenen, meer regels toetsen; hierdoor wordt hun metalinguïstisch bewustzijn ontwikkeld (Goorhuis & Schaerlaekens, 2000).

Vanuit een sociaal-politiek perspectief bekeken, bevordert meertaligheid bij kinderen en jongeren het behoud, het onderhoud en de verdere ontwikkeling van de verschillende talen. De oriëntatie van scholen op meertaligheid kan ook helpen om de economische waarde van meertalige vaardigheden explicieter te benutten. Verder moedigt de EU het aanleren van verschillende talen aan met de aanbeveling om behalve de moedertaal twee verdere talen te onderwijzen.

Meertaligheid heeft vele vormen in Nederland; 22% van de bevolking heeft een migratieachtergrond (CBS, 2016). Er zijn meer dan 120 talen in grootstedelijke gebieden geteld (Nortier, 2009). Van de bevolking heeft 3% het Fries als moedertaal (Provinsje Fryslân, 2015), 5% het Limburgs (Cornips, 2012) en 10% één van de varianten van het Nedersaksisch (Driessen, 2011). Verder grenst Nederland aan Duitsland, wat de kennis van de buurtaal noodzakelijk maakt voor participatie in een euregionale arbeidsmarkt. De beheersing van het Duits in Nederland is de afgelopen tientallen jaren echter hard achteruitgegaan (Duitsland Instituut, 2017). Nederlandse scholieren in het voorgezet onderwijs hebben vaak negatieve attitudes ten aanzien van het vak Duits en geven aan dat er in de lessen Duits te weinig variatie wordt aangeboden. Buurtaalonderwijs vanaf de basisschool is een veelbelovende methode om daar verandering in te brengen en meertaligheid van jongere kinderen in grensregio's te bevorderen (Duarte & van der Meij 2019).

Grensregio's worden als een natuurlijk laboratorium gezien voor onderzoek naar buurtaal- en meertalige didactiek, omdat er verschillende soorten talen naast elkaar bestaan: Standaardnederlands, Nedersaksisch,

vreemde talen zoals het Engels, buurtaal Duits en een groeiend aantal migrantentalen. Kan die situatie tot een Toren van Babel in het basisonderwijs leiden? Amper! Om taalchaos te voorkomen, is er echter kennis over meertalige didactiek nodig. Bij de invoering van buurtaalonderwijs in het basisonderwijs moet worden uitgegaan van drie uitgangspunten:

Taalsensibilisering – kinderen groeien op in een wereld waarin het gebruik en de toepassing van meerdere talen, waaronder de moedertaal, normaal is. Er wordt geen verschil gemaakt in de status van talen.

Immersieonderwijs – volledige onderdompeling in een vreemde taal als middel om deze nieuwe taal te leren.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) – vakken worden in een andere instructietaal dan de officiële aangeboden en zo veel mogelijk spelenderwijs; bijvoorbeeld door de techniekles in het Duits aan te bieden. Deze vorm van onderwijs hoeft voor het onderwijs geen extra schooltijd en werkdruk te betekenen.

In het door NHL Stenden Hogeschool geïnitieerde project "Bevordering Drents en Duits in het Onderwijs" zijn eerste ervaringen op dit gebied opgedaan en is er materiaal voor het leren van Duits als vroege vreemde taal ontwikkeld (http://www.werdeeinschlauberger.de/). Buurtaalonderwijs kan echter ook ontstaan als resultaat van grensoverschrijdende samenwerking tussen scholen in de grensregio. Aan het ontwikkelen van duurzame schoolpartnerschappen tussen Nederlandse en Duitse basisscholen leverde het EDR-project "Vroege Buurtaal" een grote bijdrage. De ontwikkelde kennis is in deze Leidraad bijeengebracht. Ik wens u veel plezier bij het lezen!

Bronnen

CBS (2016). Bevolking naar migratieachtergrond. https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/bevolking-naar-migratieachtergrond (01-03-2019)

Cornips, L. (2012). Eigen en vreemd: meertaligheid in Nederland. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Driessen, G. (2011). Ontwikkelingen in het gebruik van Fries, streektalen en dialecten in de periode 1995-2011. Radboud Universiteit Nijmegen. http://www.its-nijmegen.nl/pdf/NTR12%20dialect1995-2011.pdf.

Duarte, J. & van der Meij, M. (2019). Meer meertaligheid in het basisonderwijs. In: MeerTaal, J6, Nr. 2, pp. 14-22.

Gombos, G. (2008). Mehrsprachigkeit zwischen Bildungschance und Bildungsrisiko. Erziehung und Unterricht. Österreichische Pädagogische Zeitschrift, 158, 10–19.

Goorhuis, S.M. & Schaerlaekens, A.M. (2000). Handboek Taalontwikkeling, taalpathologie en taaltherapie voor Nederlandssprekende kinderen. Utrecht, de Tijdstroom.

Nortier, J. (2009). Nederland Meertalenland. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Onysko, A. (2016). Enhanced creativity in bilinguals? Evidence from meaning interpretations of novel compounds. International Journal of Bilingualism, 20 (3), 315–334. (Stangl, 2019).

Provinsje Fryslân (2015). Fryske Taalatlas 2015. Ljouwert: Provinsje Fryslân. http://fryslan.gemeentedocumenten.nl/www.fryslan.frl/3414/fryske-taalatlas/files/%5b02%5dTaalatlas%202015%20Nederlands.pdf (01-07-2018).

Stangl, W. (2019). Mehrsprachigkeit – Chance oder Risiko?. Werner Stangls Pädagogik News. https://paedagogik-news.stangl.eu/mehrsprachigkeit-chance-oder-risiko/ (22-03-2019).

Een schoolpartnerschap met een basisschool in het buurland

1.1 Waarom een schoolpartnerschap met het buurland?

Kinderen de kans geven om in het buurland ervaring op te doen verruimt hun horizon. Omdat kinderen andere kinderen onpartijdig benaderen, voorkomt een schoolpartnerschap latere vooroordelen. Als kinderen op jonge leeftijd in contact komen met de cultuur en de taal van het buurland, gaan de kinderen op latere leeftijd gemakkelijker het keuzevak Duits kiezen. Kennis van de taal en cultuur van de buren geeft bewoners van grensregio's de mogelijkheid om hun kansen aan beide kanten van de grens beter te benutten. Dit is belangrijk voor de inwoners, omdat het voor jongeren en jongvolwassenen vanzelfsprekend zou moeten zijn om in de hele regio stappen te zetten in hun beroepsloopbaan.

Het "Niedersächsisches Landesinstitut" voor de kwaliteitsontwikkeling van onderwijs uit zich als volgt over schoolpartnerschappen: "Schoolpartnerschappen zijn belangrijke bouwstenen op het gebied van opvoeden en onderwijs. Het zijn afspraken die onder de verantwoordelijkheid van de desbetreffende scholen vallen en die tot stand komen door een geëngageerde en langdurige samenwerking. Een schoolpartnerschap is het resultaat van een lange termijnovereenkomst tussen twee scholen met als doel elkaar te ondersteunen en de andere taal en cultuur te onderwijzen.

Een voortdurend groeiend aantal schoolpartnerschappen toont aan dat dit soort interculturele samenwerking steeds meer deel uitmaakt van het dagelijkse schoolleven. Ondertussen is het bijna vanzelfsprekend dat elke school ergens ter wereld een partnerschool heeft. Toch zijn veel scholen op zoek naar een nieuw partnerschap om een intercultureel netwerk te creëren."[1]

De samenwerking tussen Nederlandse en Duitse basisscholen is gebaseerd op de gemeenschappelijke verklaring van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van Nederland en het Kultusministerium van de deelstaat Nedersaksen op het gebied van het primair en voortgezet onderwijs en het secundaire beroepsonderwijs van 2000.[2]

1.2 Mogelijke opbouw van een schoolpartnerschap

Doel van dit stappenplan is een functionerend schoolpartnerschap. Het is belangrijk om te realiseren dat het stappenplan een proces is en daarom voor elke school anders verloopt. In deze navigator zijn de ervaringen van de afgelopen 18 maanden samengevat. De navigator is niet een in steen gebeitelde methode, maar een werktuig ter oriëntering, dat de komende jaren met nieuwe ervaringen, ideeën en concepten gevuld kan worden.

Het opbouwen van een schoolpartnerschap kost tijd. Omdat dit een lange termijnkwestie is, is het belangrijk om tijdens de aparte contactmomenten de collega's en het bestuur steeds op de hoogte te houden. Zowel de successen als de mislukkingen moeten gedeeld worden. De aanloop tot het moment waarop contact tussen de kinderen plaats kan vinden duurt minstens een jaar. Het is belangrijk mislukkingen niet persoonlijk op te vatten en de moed niet te verliezen.

1 http://www.nibis.de/nibis.php?menid=9069 Niedersächsisches Landesinstitut für schulische Qualitätsentwicklung.
2 http://www.nibis.de/nli1/nldt/GemeinsameErklaerung.pdf

De talrijke schoolpartnerschappen laten zien dat er voor elke school een passende partnerschool te vinden is. De aparte punten van het stappenplan worden straks nader toegelicht.

1.3 Stappen in de aanloop tot een schoolpartnerschap

De betrokkenen bij het opbouwen van een schoolpartnerschap zijn het bestuur, de schoolleiding (directie en locatieleider), het team, de leerlingen (groep 5 en 6), de ouders (medezeggenschapsraad en ouderraad) en externen (gemeente, EDR). In het stappenplan ligt het initiatief bij de locatieleider van de school.

Stap	Activiteit	Doel
1	Contact	De initiatiefnemer neemt contact op met een mogelijke partner. Doel is om een gesprek te plannen over een mogelijke samenwerking met de buurschool.
2	Directiegesprek 1	Er wordt een afspraak gemaakt voor een gesprek op directieniveau c.q. schoolleidersniveau. Onderwerpen die aan bod komen: • Wederzijds kennismaken. • Toetsen bereidheid deelname. • Mogelijke verwachtingen op korte termijn. • Mogelijke verwachtingen op lange termijn. • Vervolgafspraak.
3	Teamgesprek 1	Het team van elke school afzonderlijk wordt op de hoogte gebracht van de resultaten van directiegesprek 1. Het team discussieert over de zin en het vervolg van de samenwerking met een buurschool. Het team spreekt zich vervolgens voor of tegen een dergelijke samenwerking uit.
4	Directiegesprek 2	Het tweede gesprek heeft als doel: • Elkaar informeren over de teamreflectie. • Korte termijndoelen concretiseren. • Lange termijndoelen verkennen en in grote lijnen vastleggen. Bijvoorbeeld in een samenwerkingsovereenkomst.
5	Oudergesprek 1	Tijdens een ouderavond worden de ouders op de hoogte gesteld van de voornemens om met een buurschool in contact te treden. Ouders worden naar hun mening gevraagd, nadat de schoolleiding in grote lijnen heeft uitgelegd wat het doel van dit contact is en welke termijndoelen er worden nagestreefd.
5	Teamgesprek 2	De beide teams komen bij elkaar met als doel: • Kennismaken. • Cultuurverschillen en -overeenkomsten ervaren. • Korte termijndoelen bespreken en vastleggen. Hierbij de samenwerkingsovereenkomst als leidraad nemen.
6	Directiegesprek 3	De samenwerkingsovereenkomst wordt tijdens een gezamenlijk gesprek ondertekend. Het komende traject wordt besproken en vastgelegd.
7	Teamgesprek 2	De leerkrachten van de deelnemende klassen komen bij elkaar om concrete afspraken te maken over tijd, inzet en praktische invulling.
8	Klassengesprekken	Leerlingen krijgen informatie over de partnerschool.
9	Feestelijk moment	Het officiële schoolpartnerschap wordt tijdens een feestelijk moment bekendgemaakt. De school is nu officieel partner van het netwerk "Vroege Buurtaal!". Een fotolijst met het certificaat van deelname wordt opgehangen. De pers wordt uitgenodigd.

1.4 Wat is belangrijk voordat ik contact opneem met een mogelijke partnerschool?

1.4.1 Wie moet ik informeren?

- De schoolleiding
- Het schoolbestuur en de collega's
  - » Oprichting van een commissie: minstens twee, beter drie mensen die verantwoordelijk zijn voor de samenwerking.
- De ouderraad
- De medezeggenschapsraad
- Wordt de kinderen ook naar hun mening gevraagd? Is er een kinderraad op school?

1.4.2 Wat wil mijn school?

- Omvang van de uitwisseling?
- Afstand tot partnerschool?
- Locatie van de partnerschool?
- Wat is de doelgroep, welke kinderen doen mee?
- Schoolsoort?

1.4.3 Werkdruk

- Hoeveel toewijding ben ik bereid te geven?
- Hoeveel betrokkenheid verwacht ik van de partnerschool?

Bij elke stap kan de mogelijke partnerschool problemen ondervinden of moet het proces zelfs opnieuw beginnen. Vat dit niet persoonlijk op. Natuurlijk kan het ook gebeuren dat uw eigen school de stappen moet gaan vertragen als gevolg van speciale gebeurtenissen. Eerlijke communicatie tussen de potentiële partners is daarom van groot belang.

1.5 Voorbereiding eerste contact

"Vroege Buurtaal!" helpt basisscholen met het eerste contact. We zoeken geschikte scholen, bieden ondersteuning en advies. Bij de eerste gesprekken zijn we aanwezig: we vertalen, geven informatie of helpen met concepten en ideeën.

- Eerste oriëntatie op het internet
- Hoe kan ik contact opnemen?
  - » E-mail
  - » Telefoon
- Taal (heb ik hulp nodig?)
- De eerste ontmoeting met koffie en koek, zonder grote plannen en verwachtingen.
  - » Eerste oriënterend gesprek om elkaar te leren kennen.

TIP:

Het gevoel is belangrijk. Passen de scholen bij elkaar?
Zien ze samenwerken zitten, of liever niet?

Mislukkingen niet persoonlijk nemen.

1.6 Om niet te vergeten…

Ben ik bekend met het schoolsysteem van het buurland?

- Aanknopingspunten en tips

Handig te weten voor afspraken

Schooltijden in Duitsland. De reguliere lessen vinden in de ochtend plaats tussen 7.30 uur en 13.15 uur. Daarna zijn de kinderen vrij. De meeste scholen bieden voor kinderen ook een middagprogramma en de mogelijkheid om op school te eten. Dit zijn vrijwillige activiteiten en huiswerkbegeleiding. Voor leerkrachten zijn afspraken vanaf 13.30 uur mogelijk.

Welke groepen horen bij elkaar?

De doelgroep van "Vroege Buurtaal!" zijn acht- tot tienjarige kinderen, oftewel groep 5 en groep 6. Dit zijn in Duitsland de 3. Klasse en 4. Klasse.

Wanneer zijn er vakanties?

Het Duitse gebied in de Eems-Dollard-regio hoort bij de deelstaat Niedersachsen. Op de website www.schulferien.org/Niedersachsen/niedersachsen kunt u de vakanties van Niedersachsen vinden.

1.7 Vergelijking tussen basisscholen

In Duitsland begint de basisschool voor kinderen altijd na de zomervakantie van het jaar waarin de kinderen zes jaar oud worden. De basisschool duurt vier jaar: van de 1. Klasse tot de 4. Klasse. Op de basisschool in Duitsland zijn kinderen in de leeftijd van zes tot tien of elf jaar.

Het schema toont een vergelijking op leeftijd van Nederlandse en Duitse kinderen. Dit betreft het reguliere programma. De basisschooljaren zijn in het groen aangegeven. In Duitsland duurt het basisonderwijs vier jaar en in Nederland acht jaar. De doelgroep van "Vroege Buurtaal!" is acht- tot tienjarige kinderen. Dat betekent dat Nederlandse kinderen uit groep 5 en 6 dan samen zouden werken met Duitse kinderen uit de 3. Klasse en 4. Klasse.

Leeftijd/ Alter	schooltype	groep	Groep/ Klassenstufe	Schooltype/ Schulform	Leeftijd/ Alter
0-1	crèche	1	Kinderkrippe	Kindertagesstätte (KITA)	0-1
1-2		2			1-2
2-3	peuterspeelzaal	1			2-3
3-4		2	Kindergarten		3-4
4-5	basisschool	1			4-5
5-6		2			5-6
6-7		3	1	Grundschule	6-7
7-8		4	2		7-8
8-9		5	3		8-9
9-10		6	4		9-10
10-11		7	5	Sekundarstufe 1: Hauptschule / Realschule/ Oberschule/ Gymnasium	10-11
11-12		8	6		11-12

Op de website van Nuffic kunt u alles lezen over het onderwijssysteem in Duitsland. Er is een uitgebreide pdf samengesteld: www.nuffic.nl/documents/310/onderwijssysteem-duitsland.pdf

Meer informatie vindt u onder meer in deze pdf: www.schulamt-borken.de/userfiles/downloads/Schulamt/Vergelijkend%20schema%20onderwijs%20Nederland0.pdf

1.8 Samenwerkingsovereenkomst

De samenwerkingsovereenkomst is een schriftelijke verklaring waarin beide scholen nadrukkelijk aangeven bereid te zijn tot samenwerking, op welke wijze en hoe intensief dan ook. Hieronder volgt de standaard inhoud. Nadat de samenwerkingsovereenkomst is ondertekend zijn de scholen officiële partnerscholen van elkaar.

Afspraken in de samenwerkingsovereenkomst

In het kader van een positieve en welwillende samenwerking spreken beide partners het volgende af:

§1 Visie

Veel jongeren blijven wonen in de regio waar ze opgroeien. Als deze zelfde jongeren al vroegtijdig met de buurtaal en de cultuur van het buurland in aanraking komen, hebben ze hier later als werknemer of ondernemer veel baat bij, omdat zij de kansen in de grensregio dan beter kunnen benutten.

De ontwikkeling van een grensoverschrijdende arbeids- en onderwijsmarkt: een regio, waarin het volkomen normaal is dat stageplaatsen, arbeidsplaatsen worden gezocht en kansen worden benut zonder dat de grens daarbij een rol speelt.

Dit lukt alleen als de huidige en de toekomstige werknemers en de ondernemers de buurtaal begrijpen en spreken. Hoe eerder mensen uit de regio met de buurtaal in aanraking komen, des te makkelijker verloopt de taalverwerving. Jonge kinderen hebben het talent een tweede taal ongedwongen te gebruiken.

§2 Beginselen

Er ontstaat een levendige samenwerking tussen de basisscholen. De scholieren worden geïntroduceerd in de cultuur en de taal van het buurland. Op den duur zal een breed netwerk van basisscholen ontstaan, die goed samenwerken en de buurtaal in het lesprogramma opnemen.

§3 Doel

Doel van de samenwerking is het positief waarderen van het buurland door de leerlingen. Daarbij is de samenwerking tussen de scholen zoals onderling afgesproken een eerste stap om de buurtaal op basisscholen en Grundschulen te bevorderen.

§4 Organisatie

Beide scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de vorm van de samenwerking. De keuze van samenwerking is in onderling overleg vast te stellen. "Vroege Buurtaal!" geeft advies en ondersteunt waar mogelijk. Beide scholen zorgen voor afstemming op bestuurlijk niveau. Ook hierbij is de rol van de projectleiding "Vroege Buurtaal!" een ondersteunende rol.

§ 5 Duur van de overeenkomst

Deze overeenkomst wordt op onbepaalde tijd gesloten en kan schriftelijk worden opgezegd aan het einde van een schooljaar.

1.9 Startevent

Het nieuwe schoolpartnerschap is een goed moment voor een feestelijke bijeenkomst. Daarop kunt u de ouders van kinderen, het schoolbestuur, de medezeggenschapsraad en de burgemeester uitnodigen. Ook is het raadzaam om de pers over de bijeenkomst en de samenwerking te informeren.

1.10 Lidmaatschap netwerk "Vroege Buurtaal!"

Sinds september 2018 kunnen basisscholen lid worden van het netwerk "Vroege Buurtaal!". Dit wordt de komende jaren een actief netwerk waarin basisscholen elkaar ondersteunen en inspireren. Elk jaar worden twee netwerkbijeenkomsten georganiseerd.

2.1 Informatie voor ontmoetingen

Informatie over het plannen van een uitwisseling en gemeenschappelijke uitstapjes is te vinden op de website www.edrkompas.eu.

Informatie over financieringsmogelijkheden voor grensoverschrijdende activiteiten vindt u op

www.netzwerk-plus.eu.

2.2 Thema's voor ontmoetingen

- Sportdag
- Oudhollandse spelletjes
- Natuurdag
- Gemeenschappelijk uitje
- Europa
- Eems-Dollard-regio

2.3 Conceptideeën

Vriendschapsboom

Een vriendschapsboom planten aan het begin van een schoolpartnerschap of ter ere van een jubilieum. De boom groeit tijdens het partnerschap zoals de vriendschap tussen de scholen. Het is zichtbaar in het dagelijkse schoolleven en de boom wordt door ouders en leerlingen als positief ervaren.

Knuffel op reis

Een goede manier voor kinderen om kennis te maken met het buurland is de knuffel op reis. De knuffel wordt gekocht voor het schoolpartnerschap en reist heen en weer tussen de buurlanden. In een bijgevoegd boekje schrijven kinderen hun ervaring met de knuffel op of ze plakken of schilderen er een plaatje in. De knuffel beleeft zo feestdagen of gaat met de kinderen mee op vakantie. In het betreffende land gaat de knuffel van leerling naar leerling en wisselt elk half of kwart jaar tussen de partnerscholen.

"Steckbrief" (Affiche)

Een zogenoemde steckbrief is voor het eerste contact met de partnerschool in groep 5 een ideaal medium om de kinderen uit het buurland te leren kennen. De kinderen beschrijven zichzelf in korte steekwoorden. Die steekwoorden schrijven de scholieren in hun eigen taal. Ze worden in het buurland dan samen gelezen, ontcijferd en vertaald. Verder krijgen leerlingen informatie over de partnerschool. Wie ben je? Waar woon je? Hoe oud ben je? Wat zijn je hobby's?

Brief

Alle scholieren op de basisschool leren hoe ze een brief moeten schrijven. Er worden meestal brieven geschreven over specifieke onderwerpen. Voor kinderen is het een hele belevenis wanneer ze hun eigen brief schrijven en naar iemand sturen. Het versturen van een brief aan de leerlingen in het buurland past goed in het reguliere schoolleven.

Project Buurland

In een projectweek of tijdens een projectdag kan het buurland het onderwerp zijn.

2.4 Activiteiten bij speciale gelegenheden

Het opnemen van de reguliere activiteitenagenda van de partnersscholen in de gezamenlijke jaarplanning versterkt het gemeenschapsgevoel. Contactmomenten kunnen op deze manier zonder veel moeite ontstaan. Hieronder leest u een aantal voorbeelden van geschikte gelegenheden.

Koningsdag

De partnerschool zou uitgenodigd kunnen worden voor de koningsspelen of het ontbijt. Foto's van het evenement kunnen naar de partnerschool worden gestuurd.

Kerst/Weihnachten

Met kerst vinden er veel verschillende activiteiten plaats, zoals knutselen, toneel, bakken en nog veel meer. Het is mogelijk om als partnerscholen samen activiteiten te plannen. Liedjes zoals "O dennenboom" zijn er ook in het Duits: "O Tannenbaum".

Sinterklaas/Nikolaus

Het is leuk om de partnerschool bij het Sinterklaasfeest te betrekken. Het feest kan samen worden gevierd of de Nederlandse partnerschool vertelt de Duitse school wat het Sinterklaasfeest is.

Sint-Maarten/Martini

Met Sint-Maarten kan er een Duits liedje gezongen worden of de kinderen van de partnerscholen gaan samen lantaarntjes knutselen. Er kunnen ook weer een foto toegestuurd worden.

Europadag

In de aanloop van Europadag kan er aandacht besteed worden aan Europa en daarom ook aan de partnerschool. Er is lesmateriaal te vinden op de site van de Europese Unie: europa.eu/learning-corner/learning-materials_nl

Dag van de Duitse taal

Jaarlijks wordt op deze dag de Duitse taal gevierd. Via het DIA (Duitsland Instituut Amsterdam) kan er een "Schnupperstunde" Duits geboekt worden.

Carnaval

Gaat jullie school ook verkleden met carnaval? Is dit niet een ideale dag om de partnerschool er gewoon bij te betrekken? Samen een verkleedfeest organiseren is gemakkelijker dan alleen.

2.5 Andere activiteiten die vaak in het jaarplan gepland staan

- Toernooien
- Jubilea
- Sportfeest
- Projectweken
- Milieudagen
- Muziekevenementen
- Afscheid van collega's of kinderen uit groep 8 op de 4. Klasse.
- Maandelijkse presentatiemomenten
- Bezoeken van plaatselijke bedrijven, zoals molens, boerderijen, bakkerijen, etc.

Omdat het onderwijs in Nederland en Duitsland heel anders is, geven we op verschillende manieren advies voor Nederlandse basisscholen en Duitse Grundschulen.

3.1 Organisaties en programma's die van belang zijn

Er zijn verschillende organisaties en programma's die zich bezighouden met Duits in het basisonderwijs. Hieronder leest u een aantal voorbeelden. Bij deze organisaties of programma's kunt u onder meer materiaal en ondersteuning vinden.

3.1.1 Elena

Elena is een elektronische leeromgeving (www.elena-learning.eu) voor de buurtalen Duits, Frans en Nederlands. Elena is een meisje dat allerlei avonturen beleeft, omdat ze naar het land van de doeltaal verhuist. Door middel van Elena is het mogelijk het vroege vreemde talenonderwijs door te voeren, ook al heeft de leerkracht een beperkte talenkennis van de doeltaal. Eind 2014 heeft een projectgroep tachtig lessen over Elena en haar familie in de drie talen gratis en online beschikbaar gesteld voor het basisonderwijs. Met Elena leren kinderen in de leeftijd van 4 tot 8 spelenderwijs Duits, Frans en Nederlands. Voor de doeltaal Duits bestaat er ook een versie voor de middenbouw. Die vindt u op middenbouw.elena-learning.eu.

Informatie uit de handleiding[3]:

Het vroeg aanbieden van een vreemde taal levert veel voordelen op:

- Het stimuleert de algemene taalontwikkeling van de kinderen; ze weten meer over taal en zijn flexibeler in taal, waardoor ze later gemakkelijker nog meer talen kunnen leren.
- Jonge kinderen hebben een betere uitspraak, omdat ze goed zijn in het nabootsen van klanken. Daarnaast zijn ze niet bang om fouten te maken.
- De kinderen hebben uiteindelijk meer tijd om zich de taal eigen te maken.
- Het geeft een kwaliteitsimpuls aan het taalonderwijs.
- Het bevordert internationale contacten en samenwerking. Jong geleerd is oud gedaan geldt zeker voor het aanleren van een vreemde taal.

Aansluiting bij het Europees Referentiekader Talen (ERK)

Elena sluit aan bij het Europees Referentiekader Talen. Het ERK is een door de Raad van Europa vastgesteld kader van niveau-omschrijvingen voor heel Europa. Het ERK onderscheidt per vaardigheid verschillende taalcompententieniveaus: van prille beginner (pre-A1) tot vaardige gebruiker (C2). Uitgangspunt bij het bepalen van een niveau is wat men kan in de betreffende taal, omschreven in descriptoren die zijn uitgewerkt in 'can do-statements' (in het Nederlands: 'ik-kan stellingen').

Elena richt zich uitsluitend op het luisteren en begrijpen en spreken en heeft als doel de kinderen op het pre-A1-niveau te brengen. Als de kinderen het programma doorlopen hebben, kunnen zij:

- zeer korte instructies in de vreemde taal begrijpen en uitvoeren, als er zorgvuldig, langzaam en duidelijk gesproken wordt,
- woorden en zinnen, die betrekking hebben op eenvoudige en vertrouwde onderwerpen uit het dagelijkse leven begrijpen,
- de thematisch aangeboden woorden en 'brokken taal' (chuncks) uitspreken.

3.1.2 Mach mit!

Mach Mit! is een initiatief van de Actiegroep Duits om het belang van de Duitse taal in Nederland op de kaart te zetten. Op de website www.machmit.nl leest u daarover en vindt u informatie over het jaarlijkse evenement 'de Dag van de Duitse Taal', de 'Mach-Mit-Mobil' en materiaal voor lessen Duits.

3.1.3 Nuffic

Nuffic is de Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs. De ambitie van Nuffic is dat iedere leerling en student internationale ervaring opdoet. Vanuit die gedachte moedigt Nuffic iedereen aan om eigen grenzen te verleggen. Voor iedereen die meer wil leren over internationalisering in onderwijs biedt Nuffic Academy trainingen en cursussen. Kijk eens op www.nuffic.nl/onderwerpen/primair-onderwijs om kennis en vaardigheden op te doen, en internationalisering te kunnen toepassen in je werk.

3 http://elena-learning.eu.s3.amazonaws.com/assets/options/3k/7dnhs5hqv3332_4n610c_zbn-pdzw2cd5rbwgvq150lppzf-5n6wqcm6q_bdd8g67s07_c9dcd5667.pdf

Nuffic Academy

De Nuffic Academy biedt trainingen voor iedereen die meer wil leren over internationalisering in het onderwijs. Op de website www.internationalisering.nl/modules/buurtaalonderwijs zijn modules voor het buurtaalonderwijs te vinden. Ook voor de basisschool. De module is geschreven voor basisscholen die willen starten met lessen in het Duits of Frans, of deze lessen willen verbreden en verdiepen.

3.1.4 Goethe-Instituut

Het Goethe-Instituut is de wereldwijd actieve culturele instelling van Duitsland. Het bevordert de kennis van de Duitse taal in het buitenland en onderhoudt de internationale culturele samenwerking. Het Goethe Instituut heeft in Nederland twee instituten, in Amsterdam en in Rotterdam. Meer info: www.goethe.de/de/spr/unt/kum/dki.html
Het instituut ontwikkelt in verschillende landen ook materiaal voor de Duitse lessen.

Materiaal voor kinderen tussen 6 en 8 jaar vindt u op www.goethe.de/ins/hu/de/spr/unt/kum/kin/dfk.html.
Materiaal voor kinderen tussen 8 en 10 jaar vindt u op www.goethe.de/ins/hu/de/spr/unt/kum/kin/mod.html.

3.1.5 DIA

Het Duitsland Instituut bij de Universiteit van Amsterdam (DIA) is het kennisinstituut in Nederland over het moderne Duitsland. Ze opereren op het raakvlak van onderwijs, wetenschap en maatschappij. Het DIA benadert Duitsland in Europese context en initieert Nederlands-Duitse netwerken en uitwisselingen. Het doel is de kennis over Duitland te vergroten en te verspreiden onder een breed publiek. 'Hallo Deutschland' is een lesprogramma van het Duitsland Instituut Amsterdam in opdracht van het Kenniscentrum Buurtalen PO (Nuffic). Het programma bestaat uit zes onderwerpen – van Sport tot Kinderbücher – en richt zich op leerkrachten en leerlingen in het basisonderwijs. Kijk een op de website duitslandinstituut.nl/hallo-deutschland.

3.2 Schoolvisie op het buurtaalonderwijs

De beide scholen moeten eerst onderzoeken en omschrijven welke visie zij hebben op het buurtaalonderwijs. Deze visie moet passen binnen de algehele onderwijsvisie van de school en het onderwijsconcept.

Document onderwijsvisie

In het document 'onderwijsvisie' geeft de school zicht op:

- Visie op leren
  - » Hoe worden leerlingen gezien?
  - » Welke aspecten van leren krijgen nadruk?
- Visie op didactiek en docentenrol
  - » Welk soort onderwijs geeft deze school? (Rol docent, leerling, leerstof)
- Visie op schoolklimaat
  - » Welke sfeer, welk pedagogische klimaat heerst er?

Document onderwijsconcept

In het document 'onderwijsconcept' legt de school ook uit op welke wijze zij de onderwijsvorm inhoud wil geven. Bekende concepten zijn bijvoorbeeld Daltononderwijs en Montessorionderwijs. Een geheel eigen onderwijsconcept is natuurlijk ook heel goed mogelijk.

Inpassen buurtaalonderwijs in beide documenten

Nadat beide documenten zijn vastgesteld volgt de inpassing van buurtaalonderwijs in beide documenten. Hierbij wordt concreet aandacht besteed aan zaken als:

- De immersiedidactiek
- De houding van de leerlingen t.a.v. het buurland
- De rol van de leerkracht bij het buurtaalonderwijs
- De manier waarop het buurtaalonderwijs wordt aangeboden c.q. wordt geconcipieerd
- De inbreng van maatjeswerk
- Het beoogde pedagogische klimaat tijdens de uitstapjes
- De sfeer binnen de groep bij de bezoeken aan het buurland

3.3 Doelstelling van buurtaalonderwijs in de school

Hier omschrijft de school het einddoel van het Buurtaalonderwijs. Wat wil de school dat de leerlingen aan het eind van de schoolloopbaan anders in hun bagage hebben dan wanneer buurtaalonderwijs niet was ingevoerd?

Bijvoorbeeld:

- De leerlingen kennen de topografie van het buurland op een niveau 1 (topografie basiskaart).
- De leerlingen kennen en begrijpen de cultuurverschillen tussen het moederland en het buurland.
- De leerlingen accepteren deze verschillen en hebben een positieve houding over de cultuur van het buurland.

3.4 Leerlijnen

Een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhoud naar een einddoel. SLO omschrijft de leerlijnen voor het basisonderwijs in de vorm van tussendoelen en einddoelen. Dat zijn de zogenaamde kerndoelen, genaamd TULE.

Voor het project "Vroege Buurtaal!" zijn de volgende kerndoelen en tussendoelen van toepassing:

Vakgebied "Oriëntatie op jezelf en de wereld"

Leerlingen oriënteren zich op de natuurlijke omgeving en op verschijnselen die zich daarin voordoen. Leerlingen oriënteren zich ook op de wereld, dichtbij, veraf, toen en nu en maken daarbij gebruik van cultureel erfgoed.

Kerndoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Tussendoelen:

- Ontwikkeling van persoonlijke eigenschappen en vaardigheden en zelfbewuste houding.
- Rekening houden met en openstaan voor anderen.
- Voor alle partijen passende oplossingen bij conflicten in de eigen omgeving.
- Samenwerking in een groep.

Kerndoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

Tussendoelen:

- Bewust zijn en bekend zijn met de aanwezigheid van culturele voorzieningen.
- Naar het voorbeeld van TULE is de volgende leerlijn tevens van belang:

De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van de buurtaal door henzelf en anderen.

Tussendoelen:

- Het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen verstaan van de buurtaal wordt erkend.
- Het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen spreken van de buurtaal wordt erkend.
- Het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen lezen van de buurtaal wordt erkend.

Het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen schrijven van de buurtaal wordt erkend.

Tot slot zijn de volgende pedagogisch/didactische leerlijnen van toepassing:

A: Van concreet naar abstract.

Hierbij ervaart de leerling van 9 of 10 jaar dat de vreemde taal van het buurland weliswaar een andere grammatica en fonetiek bezit dan de eigen taal en daardoor letterlijk niet te begrijpen is (concreet). Dit hoeft echter geen belemmering te zijn voor een globale communicatie en daardoor een wederzijds begrip op hoofdlijnen. Abstract wordt hier bedoeld in die zin dat de kern (wederzijds begrijpen) belangrijker is dan het specifieke (de woordelijke vreemde taal).

Methodieken:

- Immersie: Vreemde taal via onderdompeling.
- CLIL: Een bestand vak in de vreemde taal.

B: Van dichtbij naar veraf.

Hierbij ervaart de leerling van 9 en 10 jaar dat de eigen omgeving (dichtbij) niet ophoudt bij de onnatuurlijke grens. Veraf is hier relatief. Namelijk gevoelsmatig veraf, in het buurland. Veraf wordt hier dichtbij doordat het buurland wordt ervaren als een deel van de eigen omgeving.

Methodieken:

- Schoolbezoeken over de grens.
- Bezoeken aan culturele instellingen in het buurland.
- Correspondentie met leeftijdsgenoten in het buurland.

3.5 Leerkrachtvaardigheid

De leraar die buurtaalonderwijs aanbiedt moet een aantal competenties beheersen. Uitgaande van de SBL-competenties 'leerkracht primair onderwijs' (zie de website van het Kennisplatform voor het Onderwijs: wij-leren.nl) zijn de volgende competenties van belang:

COMPETENTIE 1: INTERPERSOONLIJK COMPETENT

De leraar moet ervoor zorgen dat er in zijn groep een prettig leef- en werkklimaat heerst. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar interpersoonlijk competent zijn.

Een leraar die interpersoonlijk competent is, geeft op een goede manier leiding. Zo'n leraar schept een vriendelijke en coöperatieve sfeer en brengt een open communicatie tot stand. De leraar bevordert de zelfstandigheid van de kinderen en zoekt in zijn interactie een goede balans tussen de volgende competenties: leiden en begeleiden, sturen en volgen, confronteren en verzoenen, corrigeren en stimuleren.

COMPETENTIE 2: PEDAGOGISCH COMPETENT

De leraar moet de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen bevorderen. Hij moet hen helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden. Om deze verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar pedagogisch competent zijn.

Een leraar die pedagogisch competent is, creëert een veilige leeromgeving in zijn groep en zijn lessen. Zo'n leraar zorgt ervoor dat de kinderen:

- Weten dat ze erbij horen en welkom zijn.
- Weten dat ze gewaardeerd worden.
- Op een respectvolle manier met elkaar omgaan.
- Uitgedaagd worden om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar.
- Initiatieven kunnen nemen en zelfstandig kunnen werken.

COMPETENTIE 3: VAKINHOUDELIJK EN DIDACTISCH COMPETENT

De leraar moet de kinderen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die zij nodig hebben om volwaardig te kunnen functioneren. Een leraar die dat kan, ontwerpt een krachtige leeromgeving in zijn groep en tijdens zijn lessen. Zo'n leraar stemt de leerinhouden en ook zijn doen en laten af op de kinderen en houdt rekening met individuele verschillen.

De leraar motiveert de kinderen om hun leertaken met succes af te ronden en daagt hen uit om er het beste van te maken. De leraar leert de kinderen leren, ook van en met elkaar, om daarmee onder andere hun zelfstandigheid te bevorderen.

COMPETENTIE 4: ORGANISATORISCH COMPETENT

De leraar draagt zorg voor alle aspecten van klassenmanagement ten behoeve van zijn groep. Daartoe moet de leraar organisatorisch competent zijn.

Een leraar die organisatorisch competent is, zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in zijn klas tijdens zijn lessen. De leraar zorgt er dus voor dat de kinderen weten waar ze aan toe zijn en welke ruimte ze hebben voor eigen initiatief. Ze weten daarnaast wat ze moeten doen, hoe en met welk doel ze dat moeten doen.

COMPETENTIE 5: COMPETENT IN HET SAMENWERKEN MET COLLEGA'S

De leraar moet ervoor zorgen dat zijn werk en dat van zijn collega's goed op elkaar is afgestemd. Daartoe moet de leraar competent zijn in het samenwerken met collega's. Een leraar die competent is in het samenwerken met zijn collega's levert zijn bijdrage aan goede onderlinge samenwerking. Dat wil zeggen dat de leraar goed met collega's communiceert en samenwerkt.

COMPETENTIE 6: COMPETENT IN HET SAMENWERKEN MET DE OMGEVING

De leraar moet contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de kinderen en andere instanties buiten de school. Dat wil zeggen dat de leraar goede contacten onderhoudt met de ouders of verzorgers van de kinderen. De leraar onderhoudt ook goede contacten met andere mensen en instellingen die te maken hebben met cultuur en interculturele uitwisseling.

Bekwaamheidseis bij deze competentie:

- De leraar intercultureel onderwijs onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid om goed samen te werken met mensen en instellingen die betrokken zijn bij het interculturele onderwijs.
- Hij geeft op een professionele manier aan ouders en andere belanghebbenden informatie over de kinderen en hij gebruikt de informatie die hij van hen krijgt.
- Hij neemt op een constructieve manier deel aan verschillende vormen van overleg met mensen en instellingen buiten de school.
- Hij verantwoordt zijn professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling aan ouders en andere belanghebbenden en past in gezamenlijk overleg zo nodig zijn werk met die leerling aan.

Daarbij hoort volgende kennis:

- De leraar is bekend met de leefwereld van ouders of verzorgers en met de culturele achtergronden van de kinderen en hij weet hoe hij daar rekening mee moet houden in zijn functie als leraar.
- De leraar is op de hoogte van de professionele infrastructuur.

COMPETENTIE 7: COMPETENT IN REFLECTIE EN ONTWIKKELING

De leraar moet zich voortdurend verder ontwikkelen en professionaliseren en hij streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren. De leraar weet goed wat hij belangrijk vindt in zijn intercultureel leraarschap en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat. De leraar heeft een goed beeld van zijn eigen competenties en zijn sterke en zwakke kanten. De leraar werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling en stemt zijn eigen ontwikkeling af op het beleid van de Europese Unie.

COMPETENTIE 8: INTERCULTURELE COMPETENTIES

De leraar moet in staat zijn om interculturele contacten te onderhouden en te begeleiden.

Daarbij hoort de volgende kennis:

- De leraar weet goed wat hij belangrijk vindt in zijn leraarschap en van welke waarden, normen en interculturele opvattingen hij uitgaat.
- Hij heeft een goed beeld van zijn eigen interculturele competenties, zijn sterke en zwakke kanten.
- Hij heeft voldoende taalvaardigheid op minimaal A2-niveau.
- Hij werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling in interculturele overdracht.
- Hij stemt zijn eigen ontwikkeling af op het Europese beleid m.b.t. intercultureel onderwijs.

4.1 Formatie

1: De verschillende mogelijkheden om een leerkracht op een Duitse Grundschule in te zetten voor het vak Nederlands tijdens de reguliere lesuren.

2: De verschillende mogelijkheden om een leerkracht op een Duitse Grundschule in te zetten voor het vak Nederlands tijdens een AG.

3: De verschillende mogelijkheden om een leerkracht op een Nederlandse basisschool in te zetten binnen het reguliere curriculum.

4: De verschillende mogelijkheden om een leerkracht op een Nederlandse basisschool in te zetten buiten het reguliere programma.

1: a: Een eigen leerkracht geeft het Nederlands als extra vak.

b: Een eigen leerkracht geeft het Nederlands als een CLIL-vak (dus een bestaand vak wordt in het Nederlands aangeboden).

c: Een eigen leerkracht geeft het Nederlands incidenteel tijdens een geschikt moment, bijvoorbeeld tijdens een kringgesprek.

d: Een eigen leerkracht geeft het Nederlands tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens een themaweek of themadag.

e: Een eigen leerkracht biedt het Nederlands aan tijdens een moment binnen de schooltijd maar buiten het programma, bijvoorbeeld tijdens een pauze.

f: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) geeft het vak Nederlands als extra vak.

g: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vrijwilliger/ouder) geeft het vak Nederlands als extra vak.

h: Een 'vreemde' leerkracht geeft het Nederlands incidenteel tijdens een geschikt moment, bijvoorbeeld tijdens een kringgesprek.

i: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) geeft het Nederlands tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens en themaweek of themadag.

j: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vrijwilliger/ouder) geeft het Nederlands tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens en themaweek of themadag.

2: a: Een eigen leerkracht biedt het vak Nederlands aan tijdens een AG.

b: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) biedt het vak Nederlands aan tijdens een AG.

c: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld eenouder/vrijwilliger) biedt het vak Nederlands aan tijdens een AG.

3: a: Een eigen leerkracht geeft het Duits als extra vak.

b: Een eigen leerkracht geeft het Duits als een CLIL-vak (dus een bestaand vak wordt in het Duits aangeboden).

c: Een eigen leerkracht geeft het Duits incidenteel tijdens een geschikt moment, bijvoorbeeld tijdens een kringgesprek.

d: Een eigen leerkracht geeft het Duits tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens een themaweek of themadag.

e: Een eigen leerkracht biedt het Duits aan tijdens een moment binnen de schooltijd maar buiten het programma, bijvoorbeeld tijdens een pauze.

f: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) geeft het vak Duits als extra vak.

g: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vrijwilliger/ouder) geeft het vak Duits als extra vak.

h: Een 'vreemde' leerkracht geeft het Duits incidenteel tijdens een geschikt moment, bijvoorbeeld tijdens een kringgesprek.

i: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) geeft het Duits tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens een themaweek of themadag.

j: Een 'vreemde' leerkracht (bijvoorbeeld een vrijwilliger/ouder) geeft het Duits tijdens een incidenteel thema, bijvoorbeeld tijdens een themaweek of themadag.

4: a: Een eigen leerkracht biedt het vak Duits aan buiten het reguliere curriculum, bijvoorbeeld tijdens een pauze of na de lessen.

b: Een vreemde leerkracht (bijvoorbeeld een vakdocent) biedt het vak Duits aan tijdens een themaweek of themadag.

b: Een vreemde leerkracht (bijvoorbeeld een ouder/vrijwilliger) biedt het vak aan tijdens een themaweek of themadag.

4.2 Financiën

De verschillen tussen Nederland en Duitsland zijn groot. Daarom schenken we er apart aandacht aan.

Hoe dit in Nederland geregeld is leest u op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/financiering-primair-onderwijs.

In het basisonderwijs ontvangen schoolbesturen 1 budget voor personeel en leermiddelen: de lumpsum (1). Basisscholen ontvangen daarnaast extra budget via de prestatiebox (2) en private activiteiten (3).

4.2.1 Personeelskosten basisonderwijs

De school krijgt een bepaalde hoeveelheid geld voor personeelskosten. Bepalend hiervoor is het aantal leerlingen dat de school op 1 oktober van het voorgaande jaar telde. De lumpsum houdt er rekening mee dat ouder personeel meestal meer verdient dan jonger personeel.

4.2.2 Prestatiebox

Dit is een extra budget voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Bovenop de lumpsum krijgen scholen van de overheid een bedrag per leerling dat ze kunnen inzetten voor onder meer:

- Taal en rekenen
- Wetenschap en techniek
- Cultuureducatie in het basisonderwijs
- Talentontwikkeling
- Professionalisering van leerkrachten en schoolleiders

4.2.3 Private activiteiten van bekostigde onderwijsinstellingen

Overheidsgeld dat voor het onderwijs bestemd is, mag niet weglekken. Onderwijsgeld mag ook geen oneerlijke concurrentie veroorzaken. Daarom bestaat er al langer wet- en regelgeving voor private activiteiten van bekostigde onderwijsinstellingen.

De Inspectie van het Onderwijs weet de voorwaarden voor private activiteiten. Private activiteiten van bekostigde onderwijsinstellingen zijn alle activiteiten onder (mede)verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag van die instelling, die niet uitsluitend dienen voor de uitvoering van de bekostigde wettelijke taak van de instelling.

De overheid wil anderzijds mogelijkheden bieden om door private activiteiten en door publiek-private samenwerking het bekostigde onderwijs en onderzoek te versterken. Voor private activiteiten gelden daarom regels, op grond van de onderwijswetten WPO, WEC, WVO, WEB en WHW. De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving van deze regels. Instellingen moeten ook rekening houden met regelgeving die een andere grondslag kent, zoals bijvoorbeeld fiscale regels en aanbestedingsregels.